

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Historien om Frantz

af Grethe Voldbæk, Elert Voldbæk og Ruth Kristensen

Ude på landet mærkede man i det daglige ikke så meget til den tyske besættelse af Danmark 1 1940 - 45 *Historien om Frantz* viser dog, hvordan et lille ubemærket landsbysamfund kan blive involveret i en episode, der kommer til at berøre mange af beboerne på godt og ondt.

For at undgå soldaterliv og krig finder en ung tysk soldat, Frantz Briickler, på at hoppe af toget i Brønderslev Tilfældigvis bliver Klæstrup, en lille landsby 6 km øst for Brønderslev, stedet, hvor han for en tid kommer til at leve sit skjulte liv.

For at kunne give så klar en beskrivelse som muligt, gengives forskellige beretninger af hændelsesforløbet, fortalt af naboer og andre implicerede i sagen. Der kan forekomme divergerende oplysninger af tidsmæssig og anden art, som vi dog ikke finder væsentlige for *Historien om Frantz*.

En lokal fortæller

Den første beretning er skrevet af en lokal beboer, der har haft begivenheden tæt inde på livet. Han fortæller.

Ikke langt fra mit barndomshjem lå der en lille skov. Den bestod mest af graner og var derfor temmelig tæt. En sommerdag i 1940 var to af naboens drenge gået ud i skoven for at kigge efter skadereder. Bedst som de gik der i skoven, lå der foran dem en ung mand i tysk uniform. På den tid var det ikke almindeligt at lære sprog i skolen, så de forstod ikke tysk, og han ikke dansk, men de forstod så meget, at han var sulten, og de tog ham med hjem og gav ham noget at spise.

Drengene syntes vel, det var vældig spændende med denne soldat, men forældrene var sikkert klar over, at det ikke var helt så godt, og der opstod tvivl om, hvad man skulle gøre med ham. Hans tilstedeværelse rygtedes i nabolaget, og om aftenen var flere samlet for

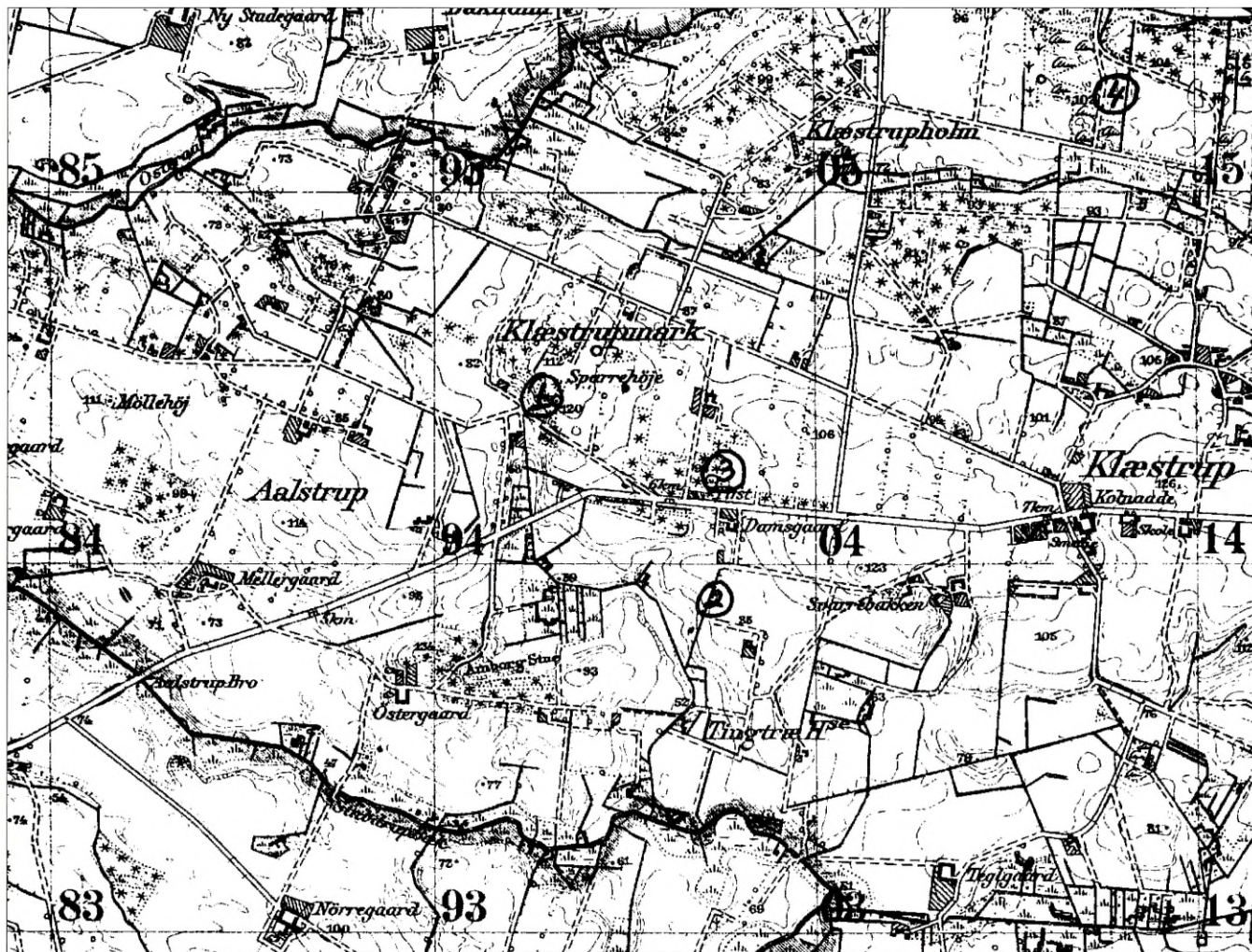
at drøfte situationen. I første omgang klarede man sig med en tysk ordbog og en mand med en lille smule kendskab til det tyske sprog. Senere gik der bud efter en tysktalende person, som fandt ud af, hvad der egentlig var gået forud.

Frantz, som den unge mand hed, var østriger. Kun 21 år gammel blev han indkaldt til den tyske hær. Forud for hans ankomst hertil var der sket det, at han havde været hjemme i Østrig for at deltage i sin bedstemors begravelse. Medens han opholdt sig derhjemme fik han ordre til at møde sit kompagni for at drage til Norge. Frantz nåede ikke rettidigt frem til kompagniet. De var taget af sted, og han rejste derfor bagefter med toget gennem Danmark for at nå frem til Frederikshavn, hvorfra troppetransporten skulle foregå. Frantz var som sagt meget ung, virkede nærmest som en stor dreng og led meget af hjemve. Derfor tog han beslutningen om at desertere, da toget holdt i Brønderslev. Efter Frantz' beretning den første aften stod

det klart, at han ikke ville tilbage til den tyske hær med risiko for straf eller for at blive sendt til øst fronten.

I nattens mulm og mørke blev derfor uniform, våben

m.m. begravet i den danske muldjord. Frantz fik overladt et sæt brugt arbejdstøj og skulle fungere som landbrugsmedhjælper, altmuligmand, og hvad han ellers kunne bruges til på egnen.

Kortet: 1 Stedet, hvor Frantz blev fundet. 2. Her blev Frantz tøj gravet ned. 3. Aalstrup central. 4. Frantz jordhule.

Hertil var alt godt, og da vi yderligere hørte, at det troppetransportskib, han skulle have været med fra Frederikshavn til Norge, var blevet sænket, var vi klar over, at ingen ville savne ham, men tro, at han lå på havets bund. Han kunne nu, om alt var gået vel, have levet et stille liv her i Danmark indtil krigens slutning. Men helt så let gik det ikke. Alle vidste jo, at det ikke var helt efter loven, men det var alles håb og tro, at krigen ville blive kortvang, så det skulle sagtens gå.

Det ville være katastrofalt, om tyskerne fandt ud af, at Frantz opholdt sig her. Derfor måtte vi være meget forsigtige med, hvem der hørte det, da der jo i befolkningen var en lille del, som var tyskervenlige. Af frygt for at de skulle være for åbenmundede overfor tyskerne, begyndte Frantz at flytte fra sted til sted og opholdt sig en del på gårde langt ude på landet. Men Frantz selv var meget dumdristig, bl.a. tog han til Brønderslev Marked og talte tysk på livet løs. Efterhånden var det jo rygtedes på hele egnen, at Frantz befandt sig her, og lidt efter lidt opstod der vel en vis nervøsitet i de hjem, hvor han befandt sig. Desuden var der på den tid rationeringsmærker til næsten alle fødevarer og mangel på mange ting. Da Frantz jo selvfølgelig ikke kunne tilmeldes noget folkeregister, fik han ingen rationeringsmærker udleveret. Så også her måtte fællesskabet stå sin prøve. Alle måtte ofre lidt af deres tildelte rationer, Som tiden gik, voksede frygten for, at tyskerne skulle få kendskab til Frantz' ophold, men der gik vel næsten halvandet år, inden det virkelig brændte på. Da begyndte det danske politi at udspørge befolkningen, om nogen havde set en tysk desertør. Det var der selvsagt ingen, der havde, men vi forstod, at en eller anden havde sladret, og en tid måtte Frantz bo i en Jordhule ude i skoven. Forskellige mennesker bragte mad ud til ham efter

Mørkets frembrud. Da vinteren 1941 - 42 satte ind, blev det for koldt at bo i skoven, og han søgte husly i de hjem, han kendte. Til sidst blev han da taget til fange af tyskerne en aften, mens han sov. Han forsøgte at flygte, men det lykkedes tyskerne at fange ham, og han blev ført til Horsens Tugthus, hvorfra han flygtede over en flere meter høj mur.

Resterne af Frantz jordhule.

Frantz søgte atter tilbage til Vendsyssel, men Ingen turde give ham husly for ret lang tid. Tyskerne vidste jo nu, hvor de skulle lede efter ham, og der gik da heller ikke så lang tid, før han atter blev fanget og ført sydpå. Denne gang forsøgte han at flygte ved at springe af toget i Hobro. Han blev skudt i benet, men fortsatte flugten, bl.a. svømmede han over Limfjorden. Han var nu efterhånden så træt og udmattet, at det var en smal sag at fange ham igen, og denne gang så vi ham aldrig mere, men hørte, han var blevet skudt i Oksbøl den 13. maj 1942. Men hermed er beretningen ikke slut.

Alle de forskellige mennesker, der havde givet Frantz husly, blev nu tiltalt for at have hjulpet en tysk desertør Otte mennesker blev tiltalt, og afhøringerne begyndte i retten i Brønderslev i foråret 1942 Derefter blev sagen behandlet ved Højesteret den 13. juni 1942, hvor der faldt dom i sagen. Mellem disse otte mennesker var min far, som blev idømt 60 dages hæfte Anklagemyndigheden ankede denne dom til skærpeelse, og den videre behandling af sagen fandt sted ved østre Landsret den 30. september 1942, hvor dommen for min fars vedkommende blev skærpet til 80 dages hæfte Afsoningen foregik i Hjørring Arrest og blev påbegyndt den 29. januar 1943 Den 19. april 1943 kunne min far som en fri mand cykle hjem fra Hjørring.

Det var et held, at alt dette foregik så tidligt under krigen. Hvis denne afsoning skulle have fundet sted efter den 29. august 1943, hvor den danske regering og de danske myndigheder blev sat ud af spillet, ville disse otte mænd sikkert være blevet sendt i koncentrationslejr, hvilket ville have været en helt anden form for afsoning.

Set med danske øjne var fængselsstraffen langt fra vanærende for de dømte mænd. Deres familier blev under fængselsopholdet betænkt med pengegaver, skænket af beboere fra hele sognet, og ved hjemkomsten blev de modtaget med gaver og flagalle.

*Flagalle
ved Martins hjem-
komst 24. april 1943.*

Maria Krusturp

Da Klæstrup boerne pludselig stod med en ung mand, der kun kunne tale tysk, et sprog som ingen af dem kunne forstå eller tale, vidste de ikke andet råd end at søge hjælp hos Maria Krusturp i Jerslev

Hun var i 1919 kommet til Danmark som wienerbarn. Hun blev senere gift og bosat i Jerslev Da hun beherskede det tyske sprog fuldt ud, blev hun et naturligt bindeled mellem Frantz og hans velgørere.

Da Frantz og Maria Krusturp begge var østrigere, var det naturligt, at Frantz ofte besøgte hende for at søge råd og vejledning.

- Og det blev da også Maria Krusturp, der fra Frantz' familie fik bud om hans videre skæbne.

Udover fortællerens far var der syv andre mænd, der blev tiltalt for meddelagtighed og husning af en desertør. Af de otte tiltalte boede de seks i Klæstrup og omegn.

På et tidspunkt stod det klart, at Frantz måtte bort fra egnen. Ved hjælp af "bekendtes bekendte" fik Frantz nu ophold hos Martin Andersen i Hvidsted ved Taars. Han er den eneste nulevende af de otte tiltalte.

Han fortæller i sine erindringer følgende om den tid Frantz opholdt sig hos ham og hans familie:

Martin Andersen

"Først i juli 1941 kom Bertel Bjerre, Guldager, der havde tilladelse til at køre bil, med en ung mand og spurgte, om ikke vi ville huse ham en tid, Han havde været tysk soldat, var fra Wien og havde truffet Maria Krustrup i Jerslev og bedt hende om hjælp. Han kunne ikke udholde livet som soldat længere. Han fik forskellige pladser i Klæstrup, men der gik kun en uge. Så blev han anmeldt og måtte flytte.

Maria Krustrup var også fra Wien. Hun kom til Danmark med wienerbørnene i 1922 (1919) og blev plejebarn på gården Vangen, hvor jeg havde tjent. Vi var ikke glade for det - det var jo forbudt. Bertel Bjerre lovede, at han nok skulle finde en anden plads, men det skete aldrig. Den unge mand hed Frantz Brüchler. Han var meget lille, var udlært konditor, var meget dårlig til at arbejde, men god til sprog. Han lærte hurtigt dansk, og han cyklede mange gange til Jerslev

Alle i Hvidsted vidste, at vi havde ham og accepterede det. Vi fik udleveret rationeringskort hver 3. måned. Første gang, jeg kom efter disse, kaldte kæmner Frode Pedersen mig til side og sagde: "Er I

ikke en mand mere, for så skal du have et ekstra ark." Det skete hver gang.

Frantz var her i ni måneder, men desværre viste det sig, at han ikke var situationen voksen. I april 1942 kom han efter, at han ville cykle hjem til Østrig, fordi han længtes så forfærdeligt. Både jeg og Maria Krustrup gjorde, hvad vi kunne for at få ham fra det, men umuligt. Han cyklede, men blev taget i Kruså, blev ført til Oksbøl og blev skudt 12. maj 1942, men Inden havde han opgivet navnene på alle dem, han havde været hos.

Vi fik alle besøg af dansk politi, som skrev rapport, og vi blev tilsagt til at møde på dommerkontoret i Brønderslev den 12. juni min 30-års fødselsdag. Jeg cyklede, for togene gik meget uregelmæssigt. Hvis et troppetransporttog gik fra Aalborg mod Frederikshavn, skulle alle andre tog ind på et sidespor, Et troppe transporttog måtte ikke standse.

I Brønderslev var byretsdommer Arthur Andersen, København, mødt og oplæste vore domme. Jeg fik seks måneders fængsel, Holst-Hansen, Klæstrup, fem måneders fængsel, Chr. Andersen og Chr. Nedergaard, Klæstrup, hver fire måneders fængsel. Sognerådsformand Jens Nielsen, Klæstrup, fik to måneders hæfte, og Poulsen, Ålstrup, fik en måneds hæfte.

Den 20. oktober ringede de fra politikontoret i Hjørring, at tyskerne havde opdaget, at det danske politi ikke havde indkaldt os til afsoning, om jeg kunne komme og begynde ieftermiddag. "Det kan jeg ikke, for vi tærsker brødkorn til aflevering, men jeg kan komme lørdag den 24.", svarede jeg, og sådan blev det.

Chr. Ragaard	Jy. Hadegaard
Thors. Kristiansen	Hjeltnes
Kaare Rasmussen	"
Berlet Terkelren	"
Terkel	"
Kalle Christensen	"
Jens P. Pedersen	"
Beel. Pedersen	"
Thomas Thomsen	"
Sine og Alfred Rasmussen	"
Peter Terkelren	"
Jens Jensen	"
Fredrik	"
H. Henriksen	Ol. Hadegaard
Buress Larsen	Jh. Lidsk
Konrad Terkelren	Jy. Ragaard
Kare Lovensen	Isleren
Wilhelm Larsen	Vesteren
Chr. Vesteren	"
Richard Haen	"
Karl Hansgaard	Gulthoven
Jens H. Jensen	Ulthoygaard
Johannes Larsen	Rosenvang

Ved hjemkomsten den 24. februar 1943 modtog en af de dømte denne hilsen fra beboere på egnen

Chr. Larsen	Thygesen	
Johs. Jensen	Skarvagergaard	
Chr. Westergaard	Terrubel,	
H. P. Westergaard	"	
Peter Bøgetskov	"	
Anders Toldstrup	Isberggaard,	
J. Simon Nielsen	Kalkum, Hørgaard	
Holger Justesen	Kalkum	
Hans Andersen	Kalkum	
Frideric Christensen	"	
Karlus Bolet	"	
Chr. Andersen	"	
Lerer Larsen	Kejeribygaard	
Lynner Thomsen	"	
Karl P. Larsen	"	
Anders P. Jensen	"	
Johan Jensen	"	
Bertrud Nielsen	"	
Russel Rudselsen	"	
Edcker Korkersen	"	
Sigerus Sørensen	"	
Frede Chr. Thomsen	"	
Holger Rasmussen	"	
Karlung Pedersen	"	
Arned H. Jensen	"	

Undertegnede ønsker herved at tilkendegive sit Sympati for Deres Hjem og fremsender hermed et Bidrag med Ønsket om en god og

Glædelig Jul !

Jørgen Jensen
Thorv. Rasmusen
Emil Christensen
Ejner Østergaard
Helga Madsen
Søren Jellesen
Marinus Larsen
Alf. P. Træholt
O. K. Pedersen
Frederik Olesen
K. F. Fenger
Søren Larsen
Anders Rask
Svend Lyngø
Anders Thøgersen
Lars Ch. Pedersen Aalstrup
Hans Peter Larsen
Valdemar Christensen, Sterup
Krista Mikkelsen, Højris
Chr. Jensen, Risholm
Jens Mikkelsen , Højris
Carl Thøgersen, Sterup
Chr. Godthaab, Hjulskov
Leonhart Christensen
Julius Libak
Carl Jensen, L. Musted
Aksel Jensen, Jerslev
Alf. Jensen, Vognm.
Helge Jensen

Ejler Andersen
Ernst Pedersen, Granly
Karl Poulsen ,Sterup
Thorvald Eriksen, Sterup
Oskar Nielsen, ”
Chr, Jensen, Pæregaard
Peter Villadsen
Chr. Sørensen, Tveden
Johs. Bæk
Chr. Christensen
Barber Niels Andersen Kratteting
Henning Christensen Smed
Ths. Thomsen, Sterup
N. A. Nielsen ”
Jens Jensen Grønhede
Alf Jensen Bogb.
Th. Madsen
Søren Sørensen
Niels Chr. Nielsen
Ingemann Nejsum
G. Sørensen

Hoslagt følger 73Kr.

En anden indsamlingsliste.

Kun fire måneders fængsel kan afsones i lokal arrest. Derfor blev Holst Hansen og jeg indskrevet til Nyborg, men der var alt optaget, så vi måtte blive i Hjørring Indtil videre.

Jeg kom så tilbage til arresten, hvor jeg kom til at sidde sammen med sognerådsformanden fra Jerslev, Jens Lassen Nielsen. Da han forlod Arresten, havde jeg enecelle, og det var skønt. Hæftefanger skulle ikke arbejde. Fængselsfanger skulle arbejde otte timer daglig. I Hjørring var der to muligheder: binde halmkurve til tøj og lignende eller lave juleflag. Holst-Hansen og jeg valgte selvfølgelig juleflag, for der var oprydningen lettest. De seks dage om ugen gik forholdsvis let, men søndag måtte vi ikke arbejde, og den var lang.

Dette at være lukket inde i en enmandscelle sammen med en anden mand dag og nat, døren er låst, og Ingen håndtag på indersiden, er noget specielt. Det mærkede jeg ikke så meget den måned, jeg sad sammen med Holst-Hansen, men vi var også jævnaldrende. Jens L. Nielsen var ca. 60 år, og jeg var 30, når der er gået 3 dage, ved vi alt om hinanden og så ville han kun snakke om dette ene: hvor er det meningsløst, at vi skal sidde her til Ingen verdens nytte osv, osv.

Pludselig sætter han sig og læser ca. 10 minutter, rejser sig, går frem og tilbage og synger La-la la la, til han kommer til sidste linie. Så er vi alle sømænd på livets store hav, og så forfra. Ia-la-la-la, -altid den samme sang, og så det hele forfra. Hvor er det meningsløst, alt sammen mens jeg arbejdede med juleflag godt, at der var 1/2 times gårdtur, både formiddag og eftermiddag, - men jeg var jo altid sammen med ham det var lidt træls - men jeg vidste jo, at den dag kom, da hans tid udløb, og jeg kunne blive ene - og den dag kom, jeg fik kun lavet halvdelen

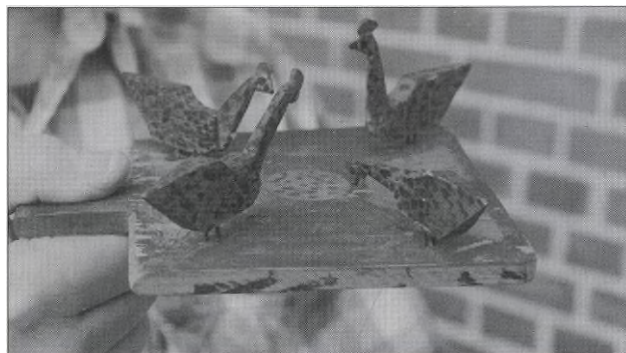
af de juleflag, som jeg lavede måneden før, men jeg fik læst flere bøger, arrestforvareren sagde, at det gør ikke spor, bare du kan få tiden til at gå. Når jeg hører eller ser navnet isolation, tænker jeg: herligt.

Aalstrup Central

Aalstrup Central var en slags mellemstation, som Frantz søgte til, når han følte sig usikker, ensom og plaget af hjemve.

Frantz kunne jo ikke i så lang tid gå ubeskæftiget. Derfor søgte man at anbringe ham på steder, hvor der var mulighed for, at han kunne hjælpe til. Men som Martin Andersen nævner i sin fortælling, var han ikke særlig egnet til at arbejde på landet.

På telefoncentralen var man ikke i stand til at beskæftige ham. Derfor blev det mere den families opgave at finde egnede steder, hvor han kunne opholde sig. Frantz var ofte på besøg hos en tømmer familie, hvor unge fra egnen tit samledes om aftenen. Da Frantz var fingersnild, arbejdede han undertiden lidt på værkstedet. I farmliens gemmer findes stadig et stykke legetøj, som Frantz har snittet med sin lommekniv Legetøjet er en træplade med fire høns, der ved hjælp af snore og en kugle kan bevæge hovederne, så det ser ud som om de pikker kom.

De pikkende høns.

En søn fra Aalstrup Central mindes sine oplevelser med Frantz.

Der ligger mange år imellem, og alt huskes ikke lige klart, men så vidt jeg husker, sendte vi bud efter Maria Krustrup. Hun kunne, efter at have snakket med Frantz, fortælle os en hel del om ham.

Jeg tror, at min far kontaktede vores nabo, der var sognerådsformand. De blev nok enige om at sætte sig i forbindelse med flere af egnens mænd, så der kunne være flere til at dække over Frantz og flere muligheder for at give ham et opholdssted.

Når der gik rygter om, at der var nogen, der vidste for meget om Frantz, blev han flyttet i nattens mulm og mørke. Jeg har været med til at flytte ham flere gange. Han var mange gange utryg, når han skulle flyttes. Han var vel bange for, at han skulle blive lokket i en fælde. Det beroligede ham tilsyneladende at have en, han kendte, til at lede sig. Det blev værre og værre, og det var som om, han ville have synlige beviser på, at han var i fare. Inden han gik med til at lade sig flytte.

En gang, hvor min søster og jeg var alene hjemme med Frantz, så vi, at politibetjente fra Brønderslev var ved at tage holdt udenfor. Min søster blev meget bange, men så kørte betjentene igen og fortsatte ned til nabogården. Vi forklarede Frantz, at nu måtte han af sted, for betjentene ville sikkert også komme ind til os. Men Frantz nægtede at tro på, at det var politiet. Han troede, at det var, fordi vi var bange for at have ham og ville have ham skippet ud. Jeg tog ham med ud på marken, hvorfra vi kunne se direkte ind i nabogården. Ved at se de forsamlede mennesker og bilen blev han overbevist, og jeg fulgte ham så til et af de andre steder i Klæstrup, der var indforstået med at huse ham.

Der var mange, der vidste, at Frantz holdt til på egnen. Politiet vidste det også. De var klar over, hvor de kunne finde ham, men de undlod at tage ham til fange. Min far blev engang ringet op midt om natten af en af egnens mænd, der havde været til fest om aftenen. Da han efter turen hjem var blevet mere klar i hovedet, blev han bange for, at han havde snakket over sig. Og det havde han. Politiet gik i aktion, og denne gang tog de Frantz til fange.

Om Frantz' tilbagevenden til egnen og senere tilfangetagelse fortæller en anden af de tiltaltes sønner: Efter flugten turde ingen af de tidligere værter huse Frantz, da de var klar over, at han havde opgivet deres navne til tyskerne.

Han søgte derfor ly hos en ny familie, som dog til sidst så sig nødsaget til at melde ham til den stedlige sognefoged.

Sognefogeden gav beskeden videre til politiet, men søgte dog at advare Frantz. Han sad i længere tid med sin guldtræssede kasket på hovedet på en grøftekant og stirrede intenst på huset, hvor Frantz opholdt sig. Frantz forstod ikke vinket, men blev anholdt.

Efter at Frantz var blevet henrettet, sendte hans mor dødsannoncen over ham til Maria Krustrup, som har oversat teksten til dansk.

Frantz' skæbne optog de involverede så meget, at de mange år efter krigens afslutning fik lyst til at finde hans grav.

Om dette fortæller naboen, der indledte artiklen om Frantz:

For at give denne beretning en afrunding, skal jeg oplyse, at i juni 1982 var vi nogle stykker, som var på tur rundt i landet. En aften stod vi i Oksbøl og skulle

søge natlogi. Vi lejede os ind privat. På værelset lå der en brochure, der fortalte om en flygtninge-mindelund i byens udkant. Vi havde allerede, Inden vi fandt natlogiet, søgt på forskellige kirkegårde for om muligt at finde krigsgrave der og evt. finde Frantz' navn blandt disse, Vi var nu klar over, at vi måtte en tur i denne mindelund. Her var der i alt 1698 små mindsten over krigens ofre.

Vi begyndte en systematisk gennemgang af alle disse navne, men fandt ret hurtigt ud af, at det drejede sig om flygtninge, døde I krigens allersidste tid og umiddelbart efter krigens afslutning. Vi mødte da en opsynsmand og spurgte ham til råds. Han sagde, at vi

In Gottes frender
Erde ruht unfer
lieber, unvergeß-
licher Sohn und
Bruder, Jüngling

Franz Brückler
welcher am 13. Mai 1942, im 24. Lebens-
jahre, in Osbøl gestorben ist.

Er ruhe in Frieden!

Die liebe Heimat noch einmal zu seh'n,
War meine Sehnsucht und
Der guten Mutter und Geschwister Lieb'n:
Doch nach Gottes weisem Rat,
Weir entfernt von meiner Heimat,
Musste ich ins kühle Grab,
Nicht im heimatlichen Kreise
Sah ich der Teuren letzten Blick,
Keine Hand von meinem Lieben
Hat mir die Augen zuegedrückt,
Weiner nicht, daß ich geschieden,
Daf so fern von euch mein Grab,
Liebste Mutter und Geschwister,
Ihr Verwandten all,
Trocknet eure Tränen ab,
Es gibt ja einst ein Wiederseh'n,
Wenn wir am Throne Gottes seh'n.

R. KJEDER 246442

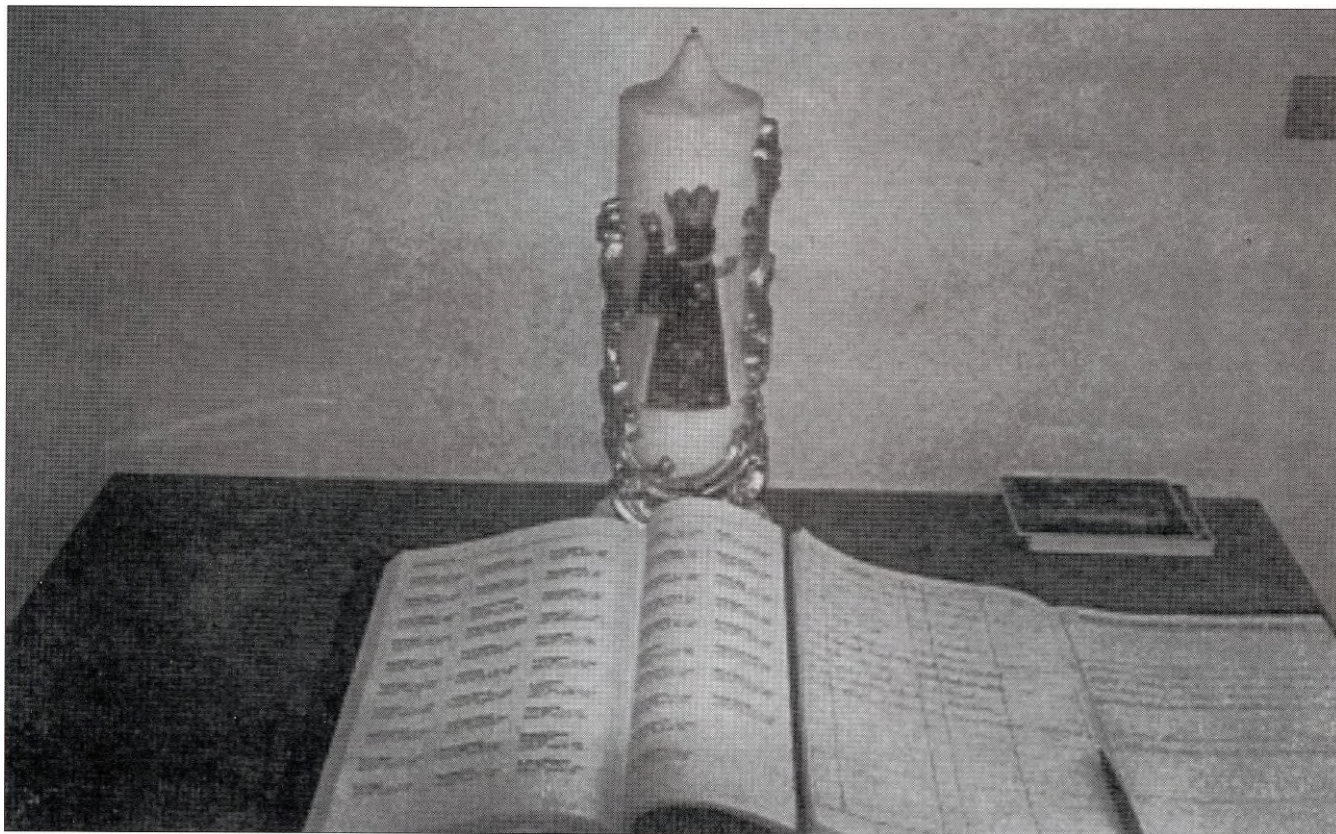
Frantz
Brücklers
dødsannonce.

Ø Gnts fremmed Jord briler vor
kære sørgbarmlige Sin og Brøder
Ningskalt
Frans Brückler
som døde i hans 24 årsalr den
13. Maj 1942 i Osbøl.
Skil i Fred!
Det kære Hjemland nok engang at se
nu min kængsel es
min gode Mor og Løskende;
Lag af Gnds vise Raad
Langt fjerd fra mit Hjemland,
måatte jeg i det kule Grav.
Ikke i se hjemlige Hæse
Laa jeg mine kares sidste Blik,
Angen Haand fra mine kære
Har mine fjne drykket til.
Fred ikke at jeg er skilt fra jer
All saa fjerd fra jer er mine Grav.
Kæreste Mor og Løskende
Og hele Familien
For jeres Faarer af.
Det giver engang et Gensyn
Naar vi staa for Gnds Throne.

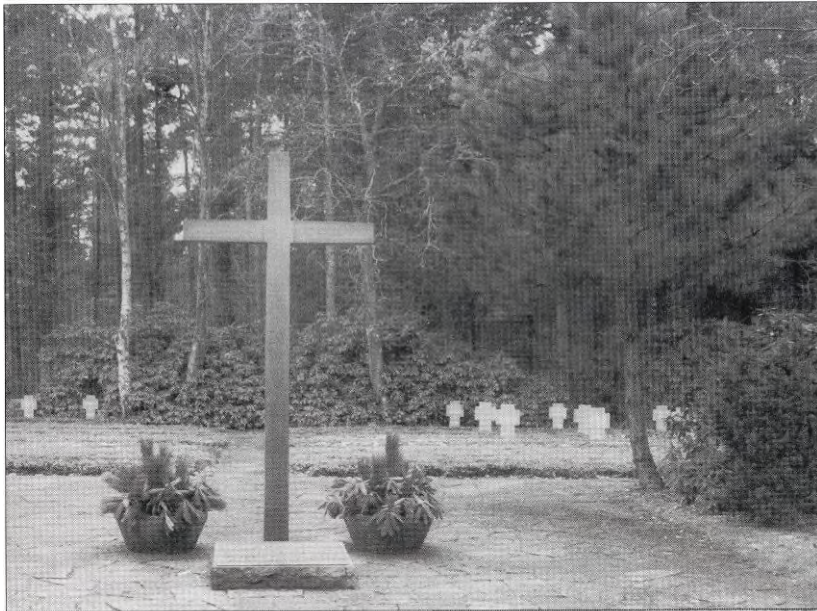
Dødsannoncens tekst oversat til dansk.

inde på kontoret kunne finde et kartotek over alle, som var begravet her, blot vi kendte navnet på den, vi søgte. Vi gik ind og kiggede i det kartotek og fandt Frantz' navn, men der var intet nummer på graven. Det var efterhånden ved at blive mørkt og opsynsmanden var gået hjem, så vi måtte opgive i denne omgang. Da vi var kommet hjem til vort logi, talte vi længe om, hvordan vi kunne komme videre i dette detektivarbejde, og så snart morgenmaden var sat til

livs, kørte vi igen ud i Mindelunden og traf atter opsynsmanden. Han kunne fortælle, at når der intet nummer var på Frantz' grav, var det på grund af, at han først var blevet begravet på en almindelig kirkegård. Da man efter krigen ville samle alle krigsofrene i denne mindelund, var hans jordiske rester blevet flyttet uden mulighed for at identificere disse og derfor begravet som ukendt tysk soldat.

I denne bog fandt vi Frantz navn.

Fra Mindelunden.

Efter denne oplysning kom fotografiapparatet frem. Der blev taget billeder af en tilfældig sten, hvor der står Ukendt tysk soldat 1942.

Jeg tog glad hjem og forestiller mig, at dette er Frantz' gravmæle.

Selvom der nu er gået mere end 55 år, siden historien

om Frantz foregik, lever mindet om ham stadig i folks bevidsthed.

Mange af de personer, der på den tid var helt unge, har ved udarbejdelsen af artiklen vist stor interesse og Imødekommenhed og har bidraget med mange gode oplysninger vedrørende *Historien om Frantz*.

Kortet tildeles **ikke** børn under 6 år

Rationeringskort for **sukker** og **kaffe**
juni 1952- januar 1953

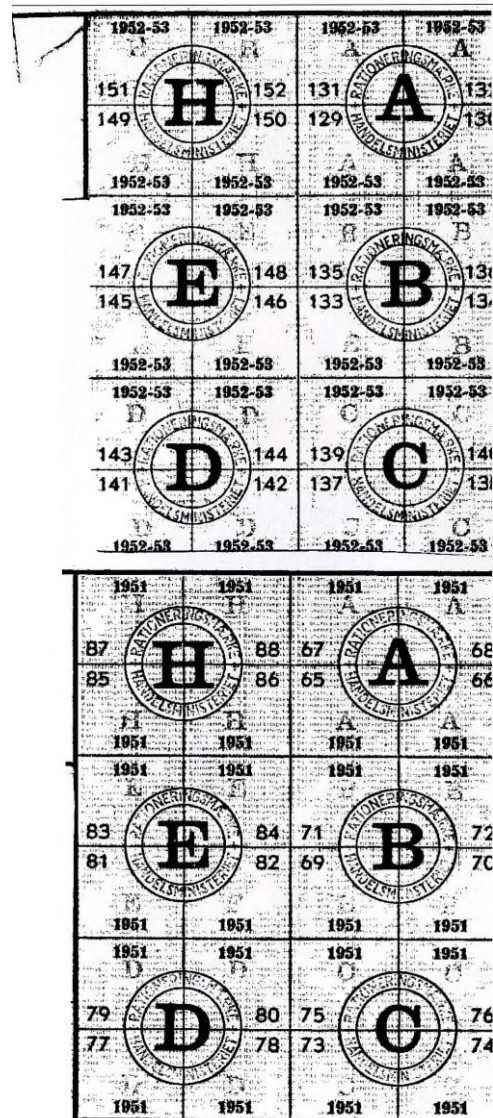
(navn)

(adresse)

Denne del af kortet skal
opbevares til brug ved uddeling
af nye kort

brug ved eventual uddeling af nye kort

Bliver først gyldigt efter nærmere bekendtgørelse	Bliver først gyldigt efter nærmere bekendtgørelse	Jan. 1953	Jan. 1953
KAFFE	KAFFE	1/2 kg sukker	
Jan. 1953	Jan. 1953	Jan. 1953	
160 Handelsministeriet	161 Handelsministeriet	26	26
Bliver først gyldigt efter nærmere bekendtgørelse	Bliver først gyldigt efter nærmere bekendtgørelse	Jan. 1953	Jan. 1953
KAFFE	KAFFE	1/2 kg sukker	
Dec. 1952	Dec. 1952	Jan. 1953	
158 Handelsministeriet	159 Handelsministeriet	25	25
Bliver først gyldigt efter nærmere bekendtgørelse	Bliver først gyldigt efter nærmere bekendtgørelse	Jan. 1953	Jan. 1953
KAFFE	KAFFE	1/2 kg sukker	
Nov. 1952	Nov. 1952	Jan. 1953	
156 Handelsministeriet	157 Handelsministeriet	24	24
Bliver først gyldigt efter nærmere bekendtgørelse	Bliver først gyldigt efter nærmere bekendtgørelse	Dec. 1952	Dec. 1952
KAFFE	KAFFE	1/2 kg sukker	
Okt. 1952	Okt. 1952	Dec. 1952	
154 Handelsministeriet	155 Handelsministeriet	23	23
Bliver først gyldigt efter nærmere bekendtgørelse	Bliver først gyldigt efter nærmere bekendtgørelse	Dec. 1952	Dec. 1952
KAFFE	KAFFE	1/2 kg sukker	
Okt. 1952	Okt. 1952	Dec. 1952	
154 Handelsministeriet	155 Handelsministeriet	22	22
Bliver først gyldigt efter nærmere bekendtgørelse	Bliver først gyldigt efter nærmere bekendtgørelse	Dec. 1952	Dec. 1952
KAFFE	KAFFE	1/2 kg sukker	
Sept. 1952	Sept. 1952	Dec. 1952	
154 Handelsministeriet	155 Handelsministeriet	21	21
Bliver først gyldigt efter nærmere bekendtgørelse	Bliver først gyldigt efter nærmere bekendtgørelse	Nov. 1952	Nov. 1952
KAFFE	KAFFE	1/2 kg sukker	
Sept. 1952	Sept. 1952	Nov. 1952	
154 Handelsministeriet	155 Handelsministeriet	20	20
Bliver først gyldigt efter nærmere bekendtgørelse	Bliver først gyldigt efter nærmere bekendtgørelse	Nov. 1952	Nov. 1952
KAFFE	KAFFE	1/2 kg sukker	
Okt. 1952	Okt. 1952	Nov. 1952	
154 Handelsministeriet	155 Handelsministeriet	19	19
Bliver først gyldigt efter nærmere bekendtgørelse	Bliver først gyldigt efter nærmere bekendtgørelse	Nov. 1952	Nov. 1952
KAFFE	KAFFE	1/2 kg sukker	
Dec. 1952	Dec. 1952	Nov. 1952	
154 Handelsministeriet	155 Handelsministeriet	18	18

Rationeringsmærker.

Han husede en tysk desertør under krigen

MODSTANDSKAMP Martin Andersen måtte indkassere seks måneder i spjældet for sin hjælp

MODSTANDSKAMP Martin Andersen måtte indkassere seks måneder i spjældet for sin hjælp

TÅRS: 90 år er gået. Ja, faktisk lidt mere, for det var tilbage i sommeren 1912, at Martin Andersen første gang lod sine øjne åbne. Barndomshjemmet hed Østergård, og gården lå i Hvidsted mellem Tårs og Hjørring. I dag bor Martin Andersen på Tårnbakkevej i Tårs, men selv om håret er gråt, og hørelsen svækket, så står minderne om tyskernes besættelse endnu knivskarpt i hukommelsen på den 91-årige. Én af de personer, som Martin Andersen således aldrig glemmer, hedder Franz Brückler. **Franz fra Østrig** Franz Brückler var konditor og stammede fra Wien i Østrig. Under krigen skulle han gøre tjeneste i den tyske hær. På et tidspunkt blev Franz' kompagni sendt til Norge, men den arme soldat havde bestemt ikke lyst til at deltage i nogen krigshandlinger. Alligevel blev han sat på et tog, der skulle transportere ham op gennem Danmark. Om togrejsen fortæller Martin Andersen: - Da de nåede til Brønderslev, så sænkede toget kortvarigt farten, og det udnyttede Franz til at springe af toget. Fødderne bar efterfølgende Franz til Klæstrup ved Jerslev, hvor han efter et stykke tid blev fundet af nogle børn. Egnens beboere valgte at hjælpe desertøren, og derfor lykkedes det, at holde ham skjult i en rum tid. Som tiden gik blev der omkring Klæstrup snakket mere og mere i krogene om den flygtede soldat, og derfor blev det på et tidspunkt besluttet, at Franz skulle flyttes. Og her er det, at Martin Andersen kommer ind i billedet.

I skjul på Østergård Stedet, hvortil Franz skulle flyttes, var nemlig Østergård, som Martin Andersen nu ejede. - Jeg kan huske, at han kom til Østergård i juli 1941. Han havde kun to sæt brugt arbejdstøj med, og da han var en bette mand, kunne han ikke passe mine klæder, erindrer Martin Andersen. Sammen drog de to derfor ned til skrædder Beermann, som syede noget nyt tøj til Franz. Et besøg hos cykelhandler I. C. Christensen blev det også til, og her blev en cykel indkøbt. Det skulle vise sig, at Franz siden fik stor fornøjelse af netop dén gave. Tiden gik, og efterhånden havde Franz opholdt sig på Østergård i ni måneder. - Han passede lidt have, men der var ikke meget arbejde i ham. Det var nu også ligegodt, for vi havde folk nok, fortæller Martin Andersen. Blot to måneder efter ankomsten til Østergård mestrede Franz flydende dansk, og han var ikke bange for at cykle sig en tur. Således blev cykelstyret adskillige gange rettet mod Klæstrup, hvor han besøgte de bekendte, som han havde fået, mens han opholdt sig der. Skønt de fleste i Tårs vidste besked om Franz, så var der ikke den store fare for at blive afsløret. Martin Andersen fik sågar udleveret ekstra ark med rationeringsmærker til Franz.

det nordjyske, og derfor blev Martin Andersen sammen med syv andre personer retsforfulgt. Rettens dom blev afsagt 13. juni 1942 i Brønderslev, og her blev de alle kendt skyldige i at have skjult Franz. Dog var det Martin Andersen, der fik den strengeste straf. Seks måneder bag lås og slå blev det til. Der gik dog alligevel nogle måneder, inden afsoningen startede, og da det skete - 24. oktober 1942 - var det i arresten i Hjørring. Ifølge Martin Andersen var tiden i fængslet ikke så slem, for arrestforvareren i Hjørring var venlig. - Han lod os vælge mellem at flette sivsko eller lave juleflag. Jeg lavede juleflag, for det svinede ikke så meget. Du kan tro, at jeg har lavet et utal af guirlander, fortæller Martin Andersen, mens han smiler og forsikrer om, at han stadig kan se, om en guirlande med dannebrogssflag er lavet af en øvet eller af en begynder. I øvrigt slap Martin Andersen for at blive sendt til Nyborg Statsfængsel, hvilket ellers var kutyme, når man afsonede mere end fire måneder. Et mavesår sørgede nemlig for, at en tid af afsoningen blev tilbragt på Hjørring Sygehus. 24. april 1943 kunne Martin Andersen omsider tage afsked med arresten i Hjørring, for nu var han atter en fri mand.

Farvel til Franz Skønt Franz sikkert kunne være blevet på Østergård krigen ud, så tærede hjemveen dog på ham. En dag sagde han derfor til Martin Andersen, at han ville hjem til Østrig, og at han ville cykle. På Østergård havde man svært ved at forstå, at Franz ville ud på den farefulde færd, men beslutningen lod sig ikke ændre, og derfor startede Franz 5. april 1942 på sin tur ned gennem Europa. Få dage efter endte cykelturen for Franz. I Kruså blev han stoppet og taget til fange. Franz lod sig dog ikke umiddelbart standse, for kort efter flygtede han fra arresten. En ny cykel blev stjålet, og på den vendte Franz tilbage til Tårs, til Martin Andersen og til Østergård. De folk, som før havde hjulpet Franz, havde imidlertid ændret holdning til ham nu. Franz blev tvunget til at opgive navnene på dem, der havde hjulpet ham. Hverken ved Tårs eller ved Jerslev lykkedes det ham derfor at få hjælp, og Franz måtte derved forblive på flugt. Lang tid gik der dog ikke, før han atter blev snuppet af tyskerne, og 13. maj 1942 endte Franz Brückler sine dage i Oksbøl - skudt som tysk desertør.

På vand og brød Franz Brückler havde som nævnt angivet de personer, der holdt ham skjult Hjemme på Østergård ventede familie og venner på at modtage ham, og én af gaverne fra den lejlighed var et stort foto af Kong Christian den 10. - indkrandset af en flot sølvramme. Billedet hænger stadig i Martin Andersens stue, så minderne om krigen, fængslet og Franz er aldrig fjerne for den 91-årige Martin Andersen.

Forskellige rationeringkort

Dette Mærke giver i FEBRUAR 1942 Ret til Køb af 1/2 kg SUKKER	Dette Mærke giver i MARTS 1942 Ret til Køb af 1/2 kg SUKKER
Dette Mærke giver i FEBRUAR 1942 Ret til Køb af 1/2 kg SUKKER	Dette Mærke giver i MARTS 1942 Ret til Køb af 1/2 kg SUKKER
Dette Mærke giver i JANUAR 1942 Ret til Køb af 1/2 kg SUKKER	Dette Mærke giver i MARTS 1942 Ret til Køb af 1/2 kg SUKKER
Dette Mærke giver i JANUAR 1942 Ret til Køb af 1/2 kg SUKKER	Dette Mærke giver i MARTS 1942 Ret til Køb af 1/2 kg SUKKER

Maj 1941
200 g
 Bl. Sæbe el. Vaskepulv.
 eller 75 g Sæbespaaner
 eller 100g Sæbe i Stang-
 eller Blokform

Gyldig fra 27. Maj 1941
 250 g SMØR
 eller - i Forbindelse med
 særligt Mærke - Margarine

Dette Mærke giver i
MAJ 1941
 Ret til Køb af
1/2 kg SUKKER